

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 279a

Tiltaltes navn: Agate Tilsvold

Årstall: 1636

Sted: Skudenes i Rogaland

Ryfylke tingbok A.
nr. 21 (1635-37)

nr. 40 v

1636,

Litzybet Staffue.

[Skrevet av Høens Henriksdottir Sivichlar for
frelsdom. Hün blev dömt til ä ka forbrütt "fa och
fred, land och lövsörre, och jät lifff. tilnug."

Hün forteller at Begate Thorswick, Ragniele Nepps og
Wändelle Rang-Hopp kan, lese for "flere rykdomme."

Norland: Trøldoms
side 46,0. pg. -

[avskrevet 4-10-39]

mide nu i daigh, denis sandhed at
mitne, my meke beffringens bevidde,
da: Longgaard den 10 May forleden Skj.

fol. 20²

Fierdings Tingh paa Stoerejund.
den 13 Junij (1636)^x

fol. 18⁶
(gammel foliering)

Litzbeth
Staffue

Litzbeth

Staffue.

Veruerendis Ho: Ma: foegst Wilst Christen,
Anders Bönn sampt efferskreffne dombs=
mend aff disse fiere skribder,
Simon Gfthuis, Johannes Seffland, Iver
Gibmerzigh, Aflagh Eige, Knud Thieland
Oluff Nedrebøe, Gudmand Pøzzebøe, Oluff
Scherffad, Jens Tæoen, Claus Jøorejund, ob=
lingh Haujscher, Thore Worre.

Johann Henrichjonn, Borger i Stavanger
haffde vid voris Günstige lehnskerris skriff=
lige beffringh, vdj Rette Hoffred Oluffs
Staffue, my sampt hans quinde Litzbeth,
for schilds sagh och Litzbeth for Pholdoms
sagh, som hande my Witnisbyrd stiftede at
bevise: huilcke nitnisbyrd och paa nu hüd=
hoffred waare, Nemblig Cuthorm Thiofs=
uold, Marren Mannes, Johannes Seffland
Aflagh Regnes, Rasmus Fierhingstad, Anders
Ludg Agger, Albne Hemboes, Nils Dale,
Marritte Thioften, Joseph Gundersbönn,
Thore Grönninge, Oluff Siffuerbjonn
och Oluff Christersjonn paa Agre, her at

*) Hos Nauland står det
feilagtig 1637, for ifølge bingboken er dette ting holdt i Juni 1636. 37. —

fol. 18^b

møde m^o. i daugh, deris sandhed at
witne, m^z melre Steffringens bemeld.
ka.: Kongsgaard den 10 May forleden Nst.

*)

fol. 20^a

... I det jamme Marite Thioffins till Dale,
och begier höjdet saa tog h^un det och
bar det h^uem, gaff j^un Roe och thoe Kaffue
det, der deraff döde de strass.

8. Marite Thioffins kom icke, Mens Præm^{is}
Gjfrim witnid hindes ord, det h^un bekinder
at sich höjdet och, miste fæd som forejger,
dog ej kunde legge hinder nogen sag fæd
derforre, thi h^un haffr fa, baade frⁱ och vidd^{is}

9. Joseph Gindog^{is} berettede, at en 3 Uger for
Paa^{re} naar handt m^z Staffue Baadfoe,
da kom Oluff Staffue Roudis i land med
Nogen fiseh, da kreffde handt Oluff
Nogen seljeld, och sich fiseh i seljeld, saam^{me}
tild kreffde Joen Henrich^{is} om^{is} och paa Oluff
Staffue seljeld, dertill suarid Oluff Staffue
hannem, Naer du foar det elne, saa kand
du och faa det andit, da falt dennem alle
hande seljelds ord emellum, At Lisebet
seljeld, Joen for en Morder, och Joen
och Oluff seljeld, h^uer andre for seljelmer,
Mens ej wiste, hoe forst seljeldit, giordes
j^un fæde Bogerød herpaa.

Lisebet

Staffue

Lisebet

Staffue

*) Så mangler desværre et best. blad i
protokollet, fol. 19^a og fol. 19^b,
hvorpå prøven mot Oluff og Lisebet er
ført; men de fortsættelse på fol. 20^a.

fol. 20^a

10. Thore Grønningens ord vitnid hans hof-
bond for^{ne} Jofeph, at werre ligesom Jo-
seph jell wündet haffuer.

11. Oluff Siffuertzjörn witnid, at forleden
2 dager for Paasche paa Achre Kirche-
gaard, hörde hand det Hinrick Sincklar
spårde Aflag Regnes, huad hand haffde
at Clage aff Lijbet Staffue, da jwarid
hand, Gmis haffuer ig hørt oel. Gmis
haffuer ig Rønt.

Lijbet
Staffue

12. Oluff Christensjörn witnid det jamme
at Staffue hørt for^{ne} tid oel daug for
Jehreffus Nette künde prouffs ord, bekünde
Aflag Regnes jell, samt at werre.

13. Joonn Henrichjörn beritted at 1635 herij
Vger for Juell kom Lijbet til hans
qünde, huz en halff kande Melch oel
i 7 smør, oel begirid penge, derfor aff
hans qünde, da waar Lijbet hannens
skyldig for en kam 4ß. oel sich Melchen
oel smörrid derforre, saa bad him hans
qünde at giffue sig Miöd at dricke, da
sich hans qünde ej stunder at smøse hin-
der, saa gick Lijbet derfra oel ind til en
fattig qünde, som boede der strax hoes,
oel klaget sig, det him bad Riøbqündens
om Miöd, oel sich ingens, saa kom Gut-
form Thißwolds 2 drenger som haffde
hent Miöd hoes hans qünde, de gaffue hinder
deraff at smage.

fol. 20^b

Anno 1636 Anden daug i Nyst Star, kom Lij-
bet jell oel begierid 5 Alle terrid til borgs

fol. 20^b

det hand hinder Wigred, efterdij det waer
 Anders daug i Nije Aar. saa bad hūn
 hans quinde At Vinde sig 500 Alle, hūn
 wilde giffue Korn igien, da fiels hūn
 de 5 Alle hūn først begierid. Naegen
 stunds der effter kom libbet Staffue til
 hans quinde igien og et spand Korn, At
 betalt paa samme 5 Alle lered, hūlched
 iche nog mehr end 16 7 jagde libbet, det
 waer et Spand paa hinders -- mer och
 jagde widere, din Mand och samme Undre-
 lig, hand giffue iche mehr for Spand Korn
 end 8 3, och hūn maa juff giffue 10 3.
 saa begierid hūn botter och sild for samme
 18 7 Korn, som hūn och fiels. Trede dagen
 der efter fiels Joen Onot i sin Munds och
 hals, saa hand giels derom i 14 dagers
 tid, emedler tid kom libbets Staffues
 daater och bad om en hane vilons hoer
 hans quinde, som hūn och fiels, der efter
 laa Joen jutig och jungelast i 7 Ugers
 tid, saa hand tuerchen kunde ede eller
 dricke. Siden kom Oluff Staffue juff
 der, det første Joen soed op aff sengen
 och jutigum, och begierid en vōnde
 Jegerboe Korn, och i vōnde sild til borge,
 derkiel Joen juarid, hannem eller hans
 quinde, ij At wilde borge, Hj hand haffde
 tindet baat Aff hans Riobmandschabff
 som paa hannem baade kunde jehes och liu-
 ris, dermed giels Oluff vd dōrren, och bad
 iche fare Well, Men der hand kom Vden for

Litzebet

Staffue.

* Et par boks bauer en heeth
 utvirket i protokollet. 27.

fol. 20^b =

dörren, baade krömpkel och trüed hand:
 Den jamme Nat. fick Joen mig, et sprung
 igienn och waar Nils döed. Noget stund
 der efter kom Joen till hannen och Kuffel
 sin giöld, da Juarid Oluff hannen, det
 hands maete bye jaalunge, hand fick
 baade liiff och seljden och kallde Joen
 en selidm, och hand kallde Joen en Morder.
 Endnu noget derefter wifto Joen sin drung
 hen till Staffue efter sin hane, da Juaride
 Litzebet, schall ig idu haffue den lunge,
 jagde drungen, du haffue hafft den alt
 for lunge. See kom drungen hiem mig
 hane, da waar Jelaaren aff hans löpre
 winge 3 fjre, saauþjom och aff hans Pompe
 9 fjre, och vnder begge hans winger, thet
 hoer, och wid hans side affploched, jon
 nu bewiift bleff mig Gütthorn Thioþwold
 och Oluff Bogre, dog de ej wifte hoc det
 giört haffde: For hüllehen ^{form} vrschröbelig =
 ked och sijdom nu for Petten, wid sin
 Ållerhöjste saligheds bed gaff lifbet
 Staffue, fuldkommen sagto, det hün
 hannen pradant wid hindre Þroldoms
 komst, och mid dieffuelpis slagst haffde,
 paafört och ingen Anden.

Litzebet

Staffue

Staffue

fol. 21^a =

For Nerierrendis at paahöre och tilþwäre,
 þhod, till þhede, Oluff Staffue mig samt
 hans quinde Litzebet, och berette. emod
 en huer deris beskjeldinger jon eftfölgur

1. Till den fjerde beskjeldingh beretter (sic)
 Litzebet Staffue, aff Gütthornis hestis döed

fol. 21^o ij at Affawide, och Aldrig at haffu
bedet Guttorm Thioßwold, hans gisade
eller folek, om Kogens fisek eller dricke,
thi der giestbrudet stoed, waar hün liger
jaauel som Andre der tilbrudet.

2. Thib den Andens bechijldingh, jagde
hün, det Marren Mannes haffde Junde
hinder 2 ganger spek, ogz jib barn, och
ij wiste hüd gode hün schüde giöre.
hinder igien, saa kogede hün en Botte
ogz gröd och junde hinder, paa goedkeed,
och wiste inoted Ont dermed, thi Kristi
Mannens Ad deraff, och sig inoted Ont
befand.

3. Thib Aflag Regnyssis fa brugt hün en
bön, som hün siger i Salmebogens at
werre prented, och ehr epter hünders
opregnelse som epterfølger, ord fra ord.
O, ewige Guds, som ehr alle Menigheds
och Creaturs schaber och bewaarer, du
som helpte och födde Menigheden och
gügh, och forfögrer smaa füele, Jesus
lad ingen smare faldt paa jorden, uden
det ehr din willie och Wunschalff, du
som haffter onforgh for worris Kiör och
Kaffuer, faar och giædder, süin och giffur,
Guds bewaare wore Kiör och Kaffuer, fra
dieffuelfens throldom, och alle Ondt Gijus,
Jesus lad dem well briffuis och gangis,
for wor Herris Jesu Christi Naffns seljld,
som bleff fød i en stald i Bethlehem,
och bleff lagt i en Krubbe, paa hie och

Litigbet

Shaffue

fol. 21^a

krains, och haffuer i det Vinge lam ab-
betigne och tillkiendegiffuod of fattige
folck sit eget Offer, hannem, hannem

fol. 21^b

4. De lam Angaaende, haffuer him Aldrig
bald mig Guldredungen om, och weed ind-
bed aff Si Her Andersis Bandstoden, eller
aff hans Meen paa hans Gife.

5. Weed indbed aff, det Anders Lang bogger
bad hundens sönn om Nørgen lieft.

6. Bereten det Morne Hembnes her Hans
Kiende, och Trodets Kiende till hans fygdom.

7. Bereten Oluff Staffue, det hard engang giels
forlij Schiedmedall, och kom till Dale, och
giels till Niels Dalers lade, hoer Nielsis quinde
de stoed, som spürde hannem, haffuer
diu goed bid paa foer hoer digh, juarid
hand, Guld giffue ieg troed icke mekre
korn end foer, jagde quinden, Guld giffes
ieg Naade laden diu epter kallfue Wandell,
juarid Oluff, icke jehüde denne werre
dig forgoed, om schivtorsdag, giels hans
quinde till Falnes kirche, och tog en bör-
thoe mig sig till Dale, och der war ingen hiemme
Vden smaa barnn.

8. Thit Narrite Thioptins fes Vlycks, wiste
him indbed aff.

9 och 10. Josef Gundersons, sampt hans drengs proff
bekiender Oluff selff jaa at werre, dog jagde,
det Joen jehüdet forst, och Oluff juarid, det
Joen hannem poalögte som en schülm, indtill

Litzebet

Staffue

fol. 21^{br}

brand bewijfte hammen et seluelms stöcke
offuor, saa jagde Oluffs quinde, som i er en
farlig Mand, huerken haffuor wij Stirkfred
eller Strandfred for digh, juarede som,
for du icke din thordiffuuel der du sidder,
da schalt der fare, en leffuendis diffuuel i
dit luff, Siarede min quinde, du est en
Manddrabere for Gud, at du wils luges
mig mit luff off, forend Gud wils.

11. og 12. Wiste Oluff eler hans quinde indbed
at tiljuare.

Litzebet

Staffue

13. Thiil Joes Hirrichjons bejdijdingh, jarer
Litzebet, det him icke bad hans quinde
om Noget Miød, och ej heller fick him nogen
Anlangende hanen, siger him Aldrig at
begierd, Mens jagde, der Joes koene ugang,
Klaget sig for hinder, der hinder hanen hocke-
de huer Andre Thiil, och der Litzets daoter,
jidew kom der fremb gaendis, fude Joes
Rene, en hanc him mig hinder, tilb Staffue
huilchen waer der, fra Noget epter juell,
och tilb fiorten dager (dager) for Paafche,
saa tog Joes dreng den fra hinder huer
eigen, hinder eller hinder Mand Vritterlig
och ej needt aff nogen fjeres offseluereff
eller offloeluse.

fol. 22^{an}

Meerige Almue jagde hinder Althil at ont
Rogte at haffue paaftaerd, for lezning och
signelje, saa och for en ymbequinde.

Optagen til Raadforringh tilb den Juni
da at dommis endelig i sagen, twalt
hod offriheden det wils.

fol. 24^a

Paa Dale den 20 Junij
Niuerlands Gündbörn Wöffe, Michell
Mellingh, Oluff Ache, Piilk Findjünd,
Sænd Heirebergh, Jacob Wöld, Laurichs
Haugölsdastad, Sænd Spmeruigh, Oluff
Berrie, Zons Østbøe, Hans Østbøe och
Niels Pöones. Aff Ache och Haujelun
Jelibruder.

Litzebet Staffue, som forleden den 13 Junij
fengs ligens efter offüersjoerne besjelyb-
dinger, ehr Amheffid paa Stoersjünd,
firdinge tingh, ehr nu i Rutte fölt, till
Endelig dom.

Huildeu berörte Litzebet, nu for Ribben Høy-
lig hengfede, Aldrig noagen Throldoms Røfter
at haffue lerd, brügst eller med onguard,
som hindere besjelydere och Affüinds folek,
hinder paa Stoersjünd, i hindere eigne Ner-
uerrelse och paahør, tilfaqt och omjoerd,
haffuer, och offerdj de haffüers giørt hüy
Eed, och set siden till, will him gjerne
Miste liuffüid i denne Werden, befale Gud
sagen, och gjerne döe, dog at den gode
Offrigheed wilde forVnde hinder en Nøadig
liuffe straff.

fol. 24^b Bekinde dog at künde leppe och helbrude fe,
Naar det gaar och forlehes op, saa det ej kand
striffüis. Sken kand leppe for offüind, Vrede
och Halvad, med padants sundet melire, som
him haffuer hört og lerd, Aff Andre gamble
folek, och ej werd der wegen Throldom
eller diiffüelchalff med, Mens Alleniste

Litzebet

Staffue.

fol. 24^b

weld de bare och bloke ord. -

Saaueljorn och lezzer den bön for Amarsden
jorn wdi bejlydingebreffuend fundis Trofört.
Sagde och jaå jiu lezningh, Aldrig for jiu
Mand at haffue bekiend, Meget mindre jiu
börn det at haffue lerd.

Beritte och jaå det Agate Tui"Buöld, kand lezse
for solelo, och hjælpe dem, Naår dem jchadder
Noget. Pagnille Nezzo kand lezse for det
smaa, jom jchall werre krefft. Wandelle,
Lang-Nager kand lezse i salt eller Andet
for de der haffue Ont i Gynene.

Widere bekiende hui iche, enten mig goede
eller onde ord, jom hinder bleff, paamindt
om, hinder sandhed at bekiende, och ingen
paatlige. Samme bejlydinge forbeignelse
ehr nu for Pette oplest, how Vdi er indfört
Sofchelligt, gaffue tillegger offuer hinder 5
deremoed findes hinder jwar och jaå Antage
nid, emsed en huer deris bejlydinge,
huelched hinder jwar, dog iche hinder paa
liffuend kand bejri, eptudj brende aff jamme
bejlydere, Nemblig Marren Maarer, Alron
Hembues och Joen Huirichjoms Siincler
wid deris Allerhöyeste Wilfartys bed sovid
haffue, bem^{te} Litzebet Staffue, en huer
dennew deris siingdom wid hinder thok
dems Konst, och mid dieffueljens magt
at haffue paa giort.

Om denne sagde haffue Pagnus Andym
jig mig Langmandum Peadfört, och
biel Antjwar bekommid, det hand wid

Litzebet

Staffue.

fol. 24^h

Litzebet
Staffue.

Såms Raadføring, ej wijke berörte Litzebet
paa Liffüide at befry.

Dro affagt, det Litzebet Staffue, eptre jlig
füid kielagde sagh, haffuere forbrut, fe och
fred, land och löesörre, och jib liiff kilmg,
wid hiud Middell och Riffelje, denn
Günstige Offrigked, will hinder paa bes
naade.